

Мач и мир – православни поглед

Објављено 29 јул 2013

Алексеј Иљич Осипов / Из предавања: “Мач и мир – православни поглед”

По каквом критеријуму можемо оцењивати било који рат?

На почетку наведимо интересантну причу из “Три разговора” В.С. Соловјова. У првом разговору се води беседа у којој генерал прича овакав случај:

“У време Кавкаске кампање, кад је био у току рат против Турака због Јерменије, ми смо полагамо напредовали и потискивали противника, и једном се пред нама **указало огомно јерменско село. Тамо смо видели ужасну ствар: не само потпуно спаљено село, него и коњска кола за које су везали Јермене који нису успели да побегну, и под њима ломаче: садистички су их убијали. Али једна слика је све нас поразила до дна душе. За једна кола је наопачке била завезана жена, и то тако да није могла да мрдне главу. Била је мртва, није на себи имала рана, само јој је лице било страшно згрожено. Шта се десило? Буквално пред њом је био набијен колац за који је била завезана гола беба, очигледно – њен син, сав поцрнио од опекотина, са огарављеним, празним очним дупљама. Тик уз колац су лежали железна шипка и угашено угљевље. Било је јасно шта су урадили проклетници.**

Одједном из некаквог сувог бунара искочи неки Јермен. Повика да су Турци пошли у село до њиховог. – “Колико их је?” – питам. – “Четрдесет хиљада”. А нас је било око пет стотина људи и шест топова.

Упркос томе питали смо за пречицу, – наставио је причу генерал, – и по том путу смо се, не размишљајући, запутили. Десило се да је наш одред дошао баш када су **Турци (њих је било, како се испоставило, око четири хиљаде) улазили у то друго јерменско село. Тада се невелики одред козака дао у галоп према њима, а наша главнина се сакрила у заседу са маскираним топовима. Турци, видевши козаке, не размишљајући кренуше за њима. А ми, кад их пустисмо да нам се довољно приближе, испалисмо две батерије право у њих.**

Да су Турци били смелији и да су наставили продор, не бисмо се добро провели. Али они се препадоше и почеше да се повлаче. Ту ми још једном опалисмо из топова по њима а онда се бацисмо на њих. Турци се предадоше, у страху побацаше оружје, тражише милост, али смо их све до једног посекли, ни једног јединог нисмо оставили.

И ево, данас, господо, кажем вам: немам ја никаквих добрих дела, али до дан-данас, кад се сетим тог случаја, у мене на души – Христово Васкресење. Једино свето, једино истински добро дело које сам учинио, то је то – које тада учиних!”

Савршено је јасно да је то био прави подвиг, јер су Руси ишли у очигледну смрт. Јер они су мислили да Турака има четрдесет хиљада, а њих је било свега пет стотина људи. Међутим, са друге стране, Руси су побили све Турке, никога нису поштедили. Починили су зло? Не! Нису они из жељења зла дејствовали, него из дубоког осећања праведног гнева, које је једно од суштинских карактеристика истинске љубави. Хришћанска оцена рата и овде остаје иста: **убиство постаје зло када се оно чини из злобе, зависти, користољубља.** А Руси су, у датом случају, убијали борећи се и жртвујући свој живот за ону правду, за ону истину, коју су видели, коју су осећали у својој души, и коју осећа и разумије сваки човек.

На тај начин, показује се да, са хришћанске тачке гледишта, рат може бити дело свештено, и да војна служба може бити дело свето, када она кара злочинце и насилнике.

Још један пример два различита рата. Шта је било са територијом кроз коју су у време Отаџбинског рата **1812.** године прошли “просвећени”, “културни” војници француске армије? Пожари, смрт, рушевине. А како је прошла руска православна армија од Москве до Париза? – Као чиста, невина деца: никаквих бешчинстава, насиља, тескоба. Рат, дакле, мора да се оцењује – не по самом факту његовог постојања, него по његовим узроцима, основним покретачким силама, по његовом циљу и духу. На пример, довољно је погледати шта армија ради са цивилним становништвом противника, да би се видело какав је тај рат. Хришћанство позива: “Све треба чинити из љубави према човеку. И ако нема другог начина да се заустави зло насиља, осим силом оружја, ни тада не смеш дирати оне који нису носиоци зла”.

Дакле, по којем критеријуму можемо оценити када је мач праведан, а када је он зло, ђавоље дело? Хришћанство предлаже двоједини критеријум. **Први** је овај: одсуство злобе, које уопште не претпоставља одсуство праведног гнева (јер, као што смо видели, постоји веома велика разлика између злобе и праведног гнева). **Други** услов, или, тачније, друга страна истог овог принципа – то је љубав, која се на социјалном плану изражава првенствено у праведности и некористољубљу. Соловјевљев генерал је поштено за себе признао да није свет човек, али када је видео мрзост насиља, његову душу је обузео праведан гнев. А из каквих истока излази такав гнев? Он је увек спрегнут са љубављу према жртви, према онима којима је нанесено зло, који страдају од зле силе. На тај начин, исправан, са хришћанске тачке гледишта, принцип примене мача јесте у пружању помоћи, чак и уз ризиковање свог живота, онима који су подвргнути неправедном насиљу. Овај принцип жртвене љубави према истини, правди и светости у нашим међуљудским односима јесте основополагајући у хришћанској оцени било каквих војних дејстава.

Али, ево, добио сам цедуљицу са питањем: “Како се може говорити да је главни принцип праведног, чак свештеног рата – љубав, ако у Светом Писму налазимо наређење Бога јеврејима последије њиховог четрдесетогодишњег странствовања по Арабијској пустињи да иду и униште исконске народе Палестине?”

При чему – уништити је требало потпуно све, чак и старце, жене и децу, не остављајући никога и ништа живо?”

Питање – нимало просто. Али, мислим, одговор на њега је овакав.

Ако је неоспорно да је Бог могао наћи и друга средства да уништи те народе због њиховог безакоња: например, болестима, међусобном мржњом, земљотресима итд., а овде се за извршење тог циља шаље управо јеврејски народ, разлог томе је, како се мени чини, следећи. Неспорно је да ни близу сваки грађанин није способен да изврши закониту смртну пресуду над преступником.

За то се бирају људи са одговарајућим душевним карактеристикама. Тако и овде – не анђелима, не помором или кугом, него рукама јевреја уништава народе са очигледним циљем – да им покаже тужну реалност њиховог духовног стања, у којем су се налазили они, без обзира на сва чудеса у току четрдесетодневног странствовања по пустињи. Бог овим као да је говорио Израелу:

“Није ваљда да не разумијеш због чега си управо ти изабран да извршиш ово страшно дело? Замисли се над собом и покај се!”.

Слично обраћање Бога јеврејима прожима читав Стари Завет, а затим и Нови, у којем налазимо оштра обличавања њихове тврдовратости, неверности итд. Али исто то обраћање важи и за све друге народе света, када се они нађу у истом таквом положају и стању.

Извор: Васељенска ТВ, <http://www.vaseljenska.com/misljenja/mac-i-mir-pravoslavni-pogled/>